

EVOLUȚIA CONCEPTULUI DE "DEZVOLTARE DURABILĂ" ÎN ASPECT EUROPEAN

Petru COCÎRȚĂ, Dr., Conf.cerc.

Institutul de Ecologie și Geografie, e-mail: petru_cocirta@yahoo.com

Abstract. In the paper there are analyses the evolution of the concept of "sustainable development" in European aspect. Based on the presentation of notable documents and materials in this field, the main stages of implementation of the concept at continental level are described. There are establish and notify the theoretical and practical ascending level of the evolution of activities related to the implementation of the concept "Sustainable Development". In the conclusions, some deductions are made on the effectiveness of this main desideratum for sustainable development in the European Union.

Key words: sustainable development, documents, regional issues.

INTRODUCERE

Este știut faptul că mediul natural și soio-economic determină existența omului și evoluția societății umane contemporane. În trecut, existența umană (hrana, locuința, îmbrăcămintea, viața) era în mare parte determinată de condițiile și resursele mediului natural, precum relațiile sociale, iar influența omului asupra mediului, în acele condiții, era limitată și purta un caracter mai mult local.

Situațiile cu tensiune crescândă în relația "Om – Natură" și condițiile din ce în ce mai nefavorabile pentru viața în multe regiuni ale planetei (Terra), au adus la apariția în a doua jumătate a secolului XX a conceptului "Dezvoltarea durabilă" [13], care evoluând în timp cuprinde trei moduri de abordare, respectiv, trei obiective: economic, social și ecologic.

În acest context, perspectiva dezvoltării durabile a unui stat poate fi concepută în mod real și de lungă durată numai prin prisma menținerii și/sau restabilirii capacităților ecologice a mediului și componentelor acestuia, în special, prin utilizarea tehnologiilor prietenoase mediului și implementarea "De facto" a conceptului "Economia verde" [6], sau la general, prin reglementarea strictă a relațiilor în sistemul "Om – Societate – Tehnologii - Mediul".

În aspect evolutiv, calea spre conceptul dezvoltării durabile, precum și dezvoltarea în continuare a acestuia, de asemenea și implementarea acestuia la nivelele global, regional și local a fost și rămâne de lungă durată. Analiza succintă a materialelor retrospective și celor existente confirmă interesul științific și practic sporit în acest domeniu vital al omenirii.

Problema dezvoltării durabile este foarte actuală și în Republica Moldova, care a semnat și ratificat Acordul de Asociere UE – Republica Moldova și depune eforturi considerabile la realizarea sarcinilor respective.

Scopul lucrării este prezentarea unor materiale și informații notabile, care caracterizează evoluția în timp și spațiu a postulatelor și țințelor dezvoltării durabile în activitățile umane la nivel european.

MATERIALE ȘI METODE

Studiul și analiza materialelor s-a efectuat pe baza publicațiilor și documentelor Uniunii Europene cu privire la evoluția Conceptului dezvoltării durabile în aspect regional.

Metodele utilizate: analize sistematice, comparative și deductive a documentelor și materialelor oficiale ale Uniunii Europene, precum și evaluările nivelului de implementare a acestora în aspect european. Documentele utilizate sunt indicate în compartimentul "Bibliografie".

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Consecințele, care se manifestă tot mai frecvent, sunt grave și adesea ireversibile: schimbări majore în procesele natural-fundamentale a evoluției componentelor mediului, proceselor ecologice și chiar vieții pe pământ, iar forma de manifestare poate fi numită "bumerang".

Principalele aspecte teoretice și practice ale conceptului "Dezvoltarea durabilă" au fost derulate în timp și spațiu, iar principalele aspecte de adoptare și implementare a documentelor,

deciziilor și acțiunilor respective la nivel global și continental (regional) prezintă interes deosebit pentru știință și practică.

Primul și important forum a fost Conferința ONU din iunie 1972, care a avut loc pe continentul european la Stockholm, cu tematica generală "Mediul Uman" [14]. La acest forum comunitatea internațională s-a reunit pentru a dezbate problema mediului global și a necesităților de dezvoltare. În continuare, necesitatea reorientării eforturilor pentru realizarea obiectivului de integrare a problemelor, inițierea și promovarea conceptului "Dezvoltarea durabilă" s-a concretizat la un șir de forumuri internaționale, cele mai importante devenind cele numite "Conferința de la Rio" din anii 1992, 1997, 2002, 2012 [14].

Principalele evenimente, documente și decizii importante în anii care au urmat la nivel european au fost după cum urmează:

Pentru implementarea dezideratelor și postulatelor ale forurilor ONU și altor întruniri de nivel global au fost efectuate activități importante (conferințe, simpozioane, seminare etc.), care au rezultat cu elaborarea și implementarea documentelor respective, adaptate la situațiile și condițiile concrete continentale (regionale). Un exemplu elocvent în acest sens este continentul european, în special, țările Uniunii Europene.

Analiza unui de documente și materiale ale Uniunii Europene demonstrează că la nivelul UE conceptul de dezvoltare durabilă a fost preluat în calitate de conduită de bază, ce a fost confirmat și prin modificarea unor articole în documentul de bază UE – Tratatul Uniunii Europene – art. 3(5) și art. 20 (2) [5]. Apoi dezvoltarea durabilă este integrată în proiectele transversale cheie, precum și în politicile și inițiativele sectoriale și anume:

Anul 2001. Comisia Comunităților Europene a elaborat și lansează documentul – "Comunicare a Comisiei. *O Europă durabilă pentru un mediu mai bun: O strategie a Uniunii Europene pentru dezvoltare durabilă*". Documentul a fost prezentat la Întrunirea Consiliului European la Gothenburg, Suedia în perioada 14-16 iunie 2001 [2].

Documentul – Strategie conține următoarele capitole:

- I. Către o Europă durabilă;
- II. Creșterea dezvoltării durabile: realizarea ambițiilor noastre;
- III. Setarea obiectivelor și obiectivelor pe termen lung: identificarea priorităților pentru acțiune;
- IV. Punerea în aplicare a strategiei și a progresului de revizuire: "Pașii după Gothenburg".

Strategia stabilea obiective generale și acțiuni concrete pentru șapte provocări cheie prioritare pentru perioada de până în 2010, dintre care multe sunt în principal de mediu (inclusiv schimbările climatice și energia curată, transportul durabil, consumul și producția durabile sau conservarea și gestionarea resurselor naturale).

Anul 2005. Comisia Comunităților Europene a elaborat și lansează documentul –

Comunicare a Comisiei către Consiliu și Parlamentul European: *Proiectul Declarației privind principiile directe pentru dezvoltarea durabilă* [4], care conține: partea introductivă, obiectivele cheie și Principiile de orientare a politicilor. Obiectivele cheie sunt prezentate în următoarele paragrafe:

- Protecția mediului;
- Activitate socială și coeziune;
- Prosperitate economică;
- Realizarea responsabilităților noastre internaționale.

Iar Principiile de orientare a politicilor sunt descrise în următoarele subpuncte:

- Promovarea și protecția drepturilor fundamentale
- Activitatea intra- și intergenerațională
- Societatea deschisă și democratică
- Implicarea cetățenilor
- Implicarea afacerilor și a partenerilor sociali
- Coerența și governanța politicilor

➤ Integrarea politicilor

Anul 2006. A fost lansat lucrarea [10] ”*Îmbunătățirea evaluarea colegială prin schimb reciproc privind dezvoltarea durabilă. Un ghid pentru revizuire reciprocă a strategiilor naționale de dezvoltare durabilă.*” Scopul acestui ghid: Ghidul prezintă o abordare a îmbunătățirii reciproce și a învățării în ceea ce privește Strategiile Naționale de Dezvoltare Durabilă. Documentul a fost conceput pentru a fi de ajutor practic Statelor membre UE în implementarea complexă a principiilor și postulatelor dezvoltării durabile.

Anul 2007. Începerea elaborării *Rapoartelor (bianuale) de monitorizare a procesului de implementare a Strategiei de Dezvoltare Durabilă în UE* [10]. Scopul este urmărirea progresului în domeniul vizat și pregătirea materialelor pentru discuții la Consiliul European pentru a îndruma pașii următori în punerea în aplicare a Strategiei menționate.

Anul 2009. În baza comunicării Comisiei Europene către principalele organe ale UE (Parlamentul European, Consiliul Europei, Comitetul Economic și Social pentru Europa și Comitetul Regiunilor) la Strasbourg pe data 22 noiembrie 2016 este emis documentul ”Integrarea dezvoltării durabile în politicile UE: 2009. Revizuirea Strategiei Uniunii Europene pentru dezvoltare durabilă” [1,3]. Documentul conține următoarele compartimente:

1. Introducere
2. Rolul evoluat al dezvoltării durabile în politica UE
3. Progresul politic al strategiei de dezvoltare durabilă a UE
4. Dezvoltarea durabilă în viitor
5. Concluzii

Anul 2010. Comisia Europeană. Comunicare a Comisiei: Europa 2020. O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii [7]. Compartimentele de bază a documentului:

1. O perioadă de transformare
2. Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii
3. Verigi lipsă și blocaje
4. Ieșirea din criză: primii pași către 2020
5. Obținerea de rezultate: o guvernare mai puternică
6. Decizii pentru Consiliul European

În document sunt descrise cinci obiective măsurabile care sunt chemate să ghideze procesul de dezvoltare durabilă și să fie transpuse în obiective naționale:

- ocuparea forței de muncă;
- cercetarea și inovarea;
- schimbările climatice și
- educația și combaterea sărăciei.

energia;

Anul 2015. Conferința Europeană cu privire la Dezvoltarea Durabilă (E:SD:N Conference 2015) - Luxembourg, 8-9 Octombrie 2015).

Rezultate: Adoptarea recomandărilor pentru Sprijinirea elaborării politicilor naționale pentru punerea în aplicare a strategiei în UE ”*Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă: învățarea de la egal la egal și schimbul de experiențe*” [11].

Recomandările ESDN pentru punerea în aplicare a Agendei pentru dezvoltare durabilă din 2030 stipulează următoarele:

- Angajamentul politic pentru noua Agendă pentru Dezvoltare Durabilă din 2030 este esențial;
- Scopurile Dezvoltării Durabile ar trebui integrate într-un cadru general de politică de dezvoltare durabilă în UE (și statele sale membre) și în alte țări europene;
- Acțiunea imediată în UE este necesară pentru punerea în aplicare a Agendei pentru dezvoltare durabilă din 2030, completată de repere progresive și o viziune pe termen lung pentru 2050;
- Implementarea națională este esențială: nevoia și potențialul de învățare de la egal la egal este clară pentru UE și toate celelalte țări europene și ar trebui să consolideze integrarea orizontală și coerența politicilor;

- Angajamentul părților interesate, participarea și parteneriatele sunt esențiale;
- UE ar trebui să adapteze indicatorul global al Dezvoltării Durabile stabilit și să îl completeze cu propriile măsuri.

Propunerea ESDN:

- Stabilirea unei Platforme europene pentru învățarea de la egal la egal;
- ESDN va depune eforturi pentru a încuraja elaborarea politicilor europene privind dezvoltarea durabilă.

Anul 2016. În baza comunicării Comisiei Europene către principalele organe ale UE (Parlamentul European, Consiliul Europei, Comitetul Economic și Social pentru Europa și Comitetul Regiunilor) la Strasbourg pe data 22 noiembrie 2016 este emis documentul ”*Pașii următori pentru un viitor european durabil. Acțiuni europene pentru durabilitate*” [8], care include următoarele compartimente de bază:

- I. Introducere: angajamentul UE față de dezvoltarea durabilă
- II. Răspunsul european la Agenda 2030
- III. Modul în care UE va continua punerea în aplicare a Agendei 2030
- IV. Concluzie

CONCLUZII

Dezvoltarea și implementarea conceptului dezvoltării durabile în Uniunea Europeană este un proces continuu și în perfecționare permanentă. Analiza succintă a materialelor retrospective și celor existente confirmă interesul sporit în acest domeniu vital al omenirii.

Au fost evidențiate unele aspecte particulare și efectuate unele caracteristici generale a obiectelor de cercetare. Succesele implementării dezideratelor și postulatelor ale dezvoltării durabile la nivelul european sunt bine monitorizate și elucidate în rapoarte speciale ale organizației europene pentru statistică (Eurostat). Ca exemplu este ultimul raport bianual emis în 2017 - Dezvoltarea durabilă în Uniunea Europeană. Raportul de monitorizare a progreselor privind țintele Dezvoltării Durabile în contextul UE [12], care descrie principalele succese ale statelor - membre UE în realizarea celor 17 ținte ale Dezvoltării Durabile.

Analizând materialele menționate și practicile diferitor țări [12], inclusiv a Republicii Moldova [9], considerăm oportun să notificăm că realizarea principiilor și postulatelor dezvoltării durabile este un proces dificil și de lungă durată. Cu toate acestea eforturile sunt binevenite și contribuie la apropierea treptată de dezideratele propuse: un trai decent al populației, economie avansată prietenoasă mediului și un mediu sănătos.

BIBLIOGRAFIE

1. Comisia Europeană. Bruxelles, 3.3.2010. COM(2010) 2020 final. Comunicare a Comisiei. Europa 2020. O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii. // CELEX%3A52010DC2020%3ARO%3ATXT.pdf.
2. Commission of the European Communities. Brussels, 15.5.2001. COM(2001)264 final. Communication from the Commission. A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development. // CELEX%3A52001DC0264%3AEN%3ATXT.pdf.
3. Commission of the European Communities. Brussels, 24.7.2009. Com (2009) 400. Final Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Mainstreaming sustainable development into EU policies: 2009. Review of the European Union Strategy for Sustainable Development. // COM%3A2009%3A0400%3AFIN%3Aen%3ATXT.pdf.
4. Commission of the European Communities. Brussels, 25.5.2005. COM (2005) 218 final. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. Draft Declaration on Guiding Principles for Sustainable Development. CELEX%3A52005DC0218%3AEN%3ATXT.pdf.

5. Consolidated version of the Treaty on European Union. Official Journal of the European Union. C 326/13, 26.10.2012, 34 p.
  6. Economie verde // https://ro.wikipedia.org/wiki/Economie_verde.
  7. EU Sustainable Development Strategy
http://ec.europa.eu/environment/sustainable-development/strategy/index_en.htm.
  8. European Commission. Strasbourg, 22.11.2016. Com (2016) 739. Final Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Next steps for a sustainable European future. European action for sustainability {SWD(2016) 390 final} // [communication-next-steps-sustainable-europe-20161122_en.pdf](http://ec.europa.eu/communication-next-steps-sustainable-europe-20161122_en.pdf).
  9. Florea S. Impactul factorial asupra condițiilor și securității dezvoltării durabile (Exemplul Republicii Moldova). Editura "Tehnica-Info", Chișinău, 2018, 448p.
  10. PRIME-SD Peer Review Improvement through Mutual Exchange on Sustainable Development A guidebook for peer reviews of national sustainable development strategies. February, 2006 // <http://ec.europa.eu/environment/pdf/nsds.pdf>.
  11. Supporting national policy-making for the implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development: Peer learning and exchange of experiences. // [ESDN proposition_The ESDN and 2030 Agenda implementation in Europe_final.pdf](http://ec.europa.eu/esdn/2030_agenda_implementation_in_europe_final.pdf).
  12. Sustainable development in the European Union. Monitoring Report on Progress towards the SDGS in an EU context. 2017 Edition. // [Sustainable Development in the EU.pdf](http://ec.europa.eu/esdn/2030_agenda_implementation_in_europe_final.pdf).
  13. United Nations Conference on Environment and Development (UNCED), Rio de Janeiro, 3-14 June 1992 , BRAZIL. // <http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html>.
  14. United Nations Conference on the Human Environment – [Wikipedia.pdf](http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Conference_on_the_Human_Environment).
-